

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložila studentka: Michaela Mňuková

Název práce: Etická problematika implementace autonomních zbraňových systémů: perspektiva USA

Oponoval: doc. PhDr. Michal Smetana, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Práce se zabývá etickou dimenzí využívání autonomních zbraňových systémů pro vojenské účely. Zaměřuje se konkrétně na tři vybrané aspekty této problematiky (zodpovědnost, předpojatost, ospravedlnitelnost) a na to, jak se tyto aspekty odrážejí v relevantních strategických dokumentech Spojených států.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Zcela zásadním problémem dané bakalářské práce je nahodilost samotného výzkumného záměru. Autorka se zaměřuje na tři dílčí etické aspekty implementace autonomních zbraňových systémů, aniž by vysvětlila, proč právě tyto tři (sama na s. 15 zmiňuje, že existuje i celá řada dalších etických aspektů, kterými se nezabývá). Ačkoliv se autorka snaží poměrně dobře shrnout základní expertní debatu o těchto konkrétních etických aspektech, zcela zde chybí identifikace jasného akademického „puzzle“ nebo existující mezery v akademickém poznání, kterou by se práce chtěla pokusit zaplnit. Naprostým minimem by mělo být nabídnout kritický přehled literatury, který ukáže, jak jiní autoři a autorky analyzují etické aspekty americké strategie přístupu k autonomním zbraňovým systémům a v čem je přístup této bakalářské práce nový/originální. Nutně zde pak také chybí širší diskuse výsledků empirické analýzy směrem k akademické literatuře a vysvětlení, v čem se dané výsledky liší od předchozí literatury, v čem se shodují a co nového přinášejí. Stejně tak zde chybí jasný metodologický postup pro provedení a vyhodnocení empirické analýzy. Výsledkem tak nemůže být nic jiného než čistý popis obsahu relevantních částí vybraných dokumentů bez většího analytického přesahu a vlastního přínosu.

S tímto posledně zmíněným problémem pak úzce souvisí velmi nekritické přejímání narativu amerických strategických dokumentů jako evidence, že „*Spojené státy si uvědomují rizika spjatá s implementací smrtících autonomních systémů a podnikají adekvátní kroky, aby zajistily že bude jejich budoucí adaptace probíhat v souladu s mezinárodním humanitárním právem a tyto zbraně budou bezpečné a nebudou etickým rizikem*“ (p. 40). To, že strategické dokumenty USA na obecné úrovni částečně reflektují probíhající mezinárodní debatu o etických aspektech využívání umělé inteligence pro vojenské účely—které se samy účastní a aktivně do ní přispívají—není samo o sobě příliš překvapivým zjištěním; kritická analýza by nám měla být schopna poskytnout hlubší pohled na to, jak se tyto obecné a často velmi vágně formulované principy mohou projevit v praktické implementaci, kde je daná formulace ve strategických dokumentech nedostatečná a kde dochází ke konfliktům mezi jednotlivými principy a cíli. Autorka v tomto ohledu nereflektuje žádnou kritickou perspektivu ohledně toho, kde se nachází třecí plochy a jak je v praxi možné tyto obecné principy naplnit, a nekriticky zde přejímá tvrzení samotných amerických úřadů, že jsou adekvátně formulované a z pohledu možného naplnění daných cílů dostatečné.

Velmi problematické je tak například závěrečné tvrzení autorky, že „předpojatost“ jako etický problém spojený se samotnou podstatou fungování umělé inteligence sice v dokumentech „není adresována tak jednoznačným způsobem,“ ale „lze i v tomto případě potvrdit, že je ve strategii zohledněna,“ protože „všechny zkoumané dokumenty kladou velký důraz na testování a kontrolu autonomních systémů“ (p. 40). To je skutečně velmi minimalistický požadavek pro výzkumný závěr, že je tento etický aspekt v dané strategii dostatečně zohledněn (těžko si dnes představit formulaci jakékoliv strategie směrem k využití umělé inteligence v ozbrojených konfliktech, která nebude na rétorické úrovni klást velký důraz na testování a kontrolu těchto systémů). Celkově pak techno-optimistický pohled autorky na řešení daných komplexních problémů skrze testování daných systémů (p. 21) a „zohlednění etických aspektů již během vývoje“ (p. 22) banalizuje velmi složitou odbornou

debatu o limitech dané technologie, požadavcích na praktickou využitelnost daných systémů, mezinárodním právu a etických normách, kterou bohužel těmito jednoduchými nástroji vyřešit možné není.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Po jazykové stránce se jedná o standardní bakalářskou práci, která nevybočuje kvalitou zpracování, ale zároveň je schopna vcelku efektivně komunikovat dílčí myšlenky. Práce obsahuje překlepy a gramatické a stylistické chyby, ale nikoliv v tak významné míře, že by to výrazně narušovalo tok textu. Pokud studentka přiznaně využívala aplikace ChatGPT k předkladu anglických termínů a k tvorbě bibliografických údajů, je otázkou, proč nevyužila této nebo obdobné aplikace i k jazykové korektuře vlastního textu.

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:

Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Obecně je nutné konstatovat, že práci chybí především schopnost jasně formulovat mezeru v existujícím poznání na základě rešerše akademické literatury a na to napojený funkční teoretický/konceptuální rámec, který by autorka aplikovala na empirický materiál a pokusila se tak danou mezeru zaplnit. V současné podobě působí tři vymezené etické aspekty velmi nahodile a jejich identifikace ve strategických dokumentech Spojených států nemá větší analytický přesah a vlastní originální přínos, nepřiměřeně zjednodušuje danou problematiku a nedostatečně reflektuje odbornou kritiku přístupu Spojených států v této oblasti. I přes tuto kritiku však práce splňuje základní formální kritéria a autorka přinejmenším ukazuje snahu porozumět hlouběji velmi komplexnímu tématu a využít k tomuto porozumění značného množství odborné literatury. I z těchto důvodů doporučuji práci k obhajobě.

6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

- Pokuste se o kritickou diskusi přístupu Spojených států k implementaci autonomních zbraňových systémů do své obranné strategie a reflektujte přitom kritiku, která v tomto směrem zaznívá od odborné komunity, ostatních států a nevládních organizací

7. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A-F): **D**

Datum: 20/8/2024

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.